

HUMANITIES INSTITUTE

Feruza Shermatova-Omerani, Ph.D.

DIŞI KURDUN RÜYALARI / KIYAMAT (1986)

Cengiz Aytmatov (1928–2008)

Kaynakçalar:

Kitaplar:

Aytmatov, C. (2014). *Kıyamət* (A. Akmatalliev, Haz.). *Cengiz Aytmatov'un eserleri* (Cilt 6). Uluu Toolor.
Aytmatov, C. (1988). *Dişi Kurdun Rüyalari* (R. Özdek, Çev.). Ötüken Yayınları.
Aytmatov, C. (1993). *Kader Ağı* (N. Boncukçu, Çev.). Kültür Bakanlığı Yayınları.
Aytmatov, C. (2021). *Dişi Kurdun Rüyalari* (F. Arıkan & S. Arıkan, Çev.). Ketebe Yayınları.

Film:

Sadyrbaev, D. (Director). (1988). *Akbaranyñ koz jashy* [Akbara's tears] [Film]. YouTube.
<https://www.youtube.com/watch?v=9DzFI1HI6JE>

GENEL BİLGİ

Yazar

Kırgız edebiyatının ve Sovyet dönemi Türk dünyasının önde gelen yazarlarından biri olan Cengiz Aytmatov (1928–2008), Kırgızistan'ın Talas bölgesindeki Şeker köyünde doğmuştur. Babası Törekuł Aytmatov, Stalin dönemindeki tasfiyelerin kurbanı olmuş; annesi Nagima Aytmatova ise onu zor koşullar altında yetiştirmiştir. Bu aile geçmişi, Aytmatov'un eserlerinde güçlü anne figürleri, insanın zorluklar karşısındaki direnci ve ahlaki sorumluluk gibi temaların gelişmesinde etkili olmuştur.

Kırgızca ve Rusçayı kullanan iki dilli bir yazar olan Aytmatov, edebiyat hayatına 1952 yılında *Ak Caan* (Beyaz Yağmur), *Tünkü Sugat* (Gece Sulaması) ve *Asma Köprü* (Asma Köprü) adlı öykülerle başlamıştır. Edebî başarısını *Betme-bet* (Yüz Yüze, 1958) ile ortaya koymuş, ardından yayımlanan *Cemile* (Jamilia, 1959) eseriyle uluslararası tanınırlığa ulaşmıştır.

Povesti gor i stepy (Dağlar ve Bozkırlar Hikâyeleri, 1963) adlı öykü derlemesi Lenin Ödülü'ne layık görülmüştür. *Kızıl Cooçuk Calcalım* (Selvi Boylum Al Yazmalım), *Boto Köz Bulak* (Deve Gözü), *Birinçi Muğalim* (İlk Öğretmen) ve *Samançının Colu* (Toprak Ana, 1963) gibi eserlerinde ahlaki, toplumsal ve felsefi meseleleri ele almıştır.

Daha sonraki eserleri arasında *Canıbarım, Gülsarım!* (Elveda Gülsarı), *Ak Keme* (Beyaz Gemi), *Erte Cazdagı Turnalar* (Erken Gelen Turnalar), *Deñiz Boyloy Cortkon Ala Döböt* (Deniz Kıyısında Koşan Ala Köpek), *Kılıp Karıtar Bir Kün* (Gün Olur Asra Bedel), *Kıyamət* (Kıyamet), *Kassandra Tamgası* (Kassandra Damgası) ve *Toolor Kulaganda: Kızkayıp* (Dağlar Devrildiğinde: Ebedî Gelin, 2005) bulunmaktadır. Bu yapıtlar, halk kültürü, toplumsal eleştiri ve çevresel sorunları insanlık değerleri çerçevesinde ele almaktadır.

Roman ve öykülerinin yanı sıra deneme ve söyleşi türünde eserler de veren Aytmatov, *V Soavtorstve, S Zemlyoyu i Vodoy* (Toprak ve Su ile Ortak Yazarlık) adlı çalışmasında insan onuru, emek ve doğayla uyum konusundaki düşüncelerini yansıtmıştır.

Eser

Cengiz Aytmatov'un *Dişi Kurdun Rüyalari* romanı, ilk olarak Rusça *Plaha* adıyla 1986 yılında Moskova'da yayımlanan *Novy Mir* dergisinin 6, 8 ve 9. sayılarında yayımlanmıştır. Perestroyka döneminin ilk yıllarında kaleme alınan roman, dönemin önemli toplumsal ve siyasal sorunlarını ele alır.

Romanın ilk iki bölümü Aşım Cakıpbekov, üçüncü bölümü ise Aman Toktogulov tarafından Kırgızcaya çevrilmiş ve 1987–1989 yıllarında yayımlanmıştır. Kırgızcada eser *Akır Zaman*, *Kıyamet* ve *Batalga* adlarıyla bilinmektedir.

Rusça *Plaha* sözcüğü “idam sehpası” veya “baş kesme platformu” anlamına gelir. *Kıyamet* ise Arapça kökenli bir sözcük olup “diriliş” veya “yeniden ayağa kalkma” anlamlarını taşır. İslamî terminolojide kıyamet, evrenin sona ermesi ve varlıkların yok olması ile insanların yeniden dirilerek hesap vermesi anlamlarında kullanılır. “Büyük Kıyamet” tüm varlıkların dirilişini, “Küçük Kıyamet” ise bireyin ölümünü ifade eder.

Roman, 1988 yılında İtalya’nın uluslararası “Altın Zeytin Dalı” ödülüne, 1991 yılında ise Bavyera’nın Ricarda Ödülü’ne layık görülmüştür. İngilizce çevirisi Natasha Ward tarafından *The Place of the Skull* adıyla 1987 yılında yayımlanmıştır. Türkçe çevirisi Refik Özdek tarafından *Dişi Kurdun Rüyaları* adıyla yapılmış ve 1990 yılında İstanbul’da Ötüken Yayınevi tarafından yayımlanmıştır.

Dişi Kurdun Rüyaları, sinema, tiyatro ve müzik alanlarında da uyarlanmıştır. 1989 yılında Kırgızistan ve Kazakistan bozkırlarında *Akbaranın Gözyaşları* adlı film çekilmiştir. Romanın tiyatro uyarlamaları 1987–1988 yıllarında Rusya, Litvanya ve Kırgızistan’da sahnelenmiştir. 1989 yılında ise romandan esinlenen dört bölümlük bir senfonik süit bestelenmiştir.

Arka Plan

Dişi Kurdun Rüyaları, Aytmatov’un en karanlık ve kötümser romanlarından biridir. Roman, İncil’deki bir anlatıdan yararlanarak modern yaşamın ahlaki sorumluluklarını ve insanın manevi değerlerden uzaklaşmasını ele alır. Aytmatov, eserde özellikle uyuşturucu bağımlılığı sorununa dikkat çeker. Frunze’den Moskova’ya trenle yaptığı bir yolculuk sırasında Kazak bozkırındaki bir istasyonda kısa süreliğine alıkonularak küçük bir polis karakoluna götürülmüş ve burada uyuşturucu kullanan kişilerle karşılaşmıştır. O dönemde Sovyetler Birliği’nde uyuşturucu kullanımı ve ticaretinin resmî olarak var olmadığı kabul ediliyordu. Aytmatov, bu romanıyla Sovyet toplumunda büyük ölçüde görmezden gelinen uyuşturucu sorununu açıkça gündeme getiren ilk yazarlar arasında yer almıştır.

Türk mitolojisinde kurt motifi, özellikle Türk topluluklarının köken anlatılarında önemli bir yere sahiptir. Bozkurt, bazı anlatılarda topluluğun kökeni ve soyun devamlılığıyla ilişkilendirilir. Kurtun insanlarla ilişkilendirilmesi, Türk kültüründeki doğa ve insan arasındaki güçlü bağın da bir yansıması olarak yorumlanabilir. Bu nedenle kurt motifi, yalnızca bir hayvan figürü olarak değil, köken, soy ve toplulukla ilgili kültürel anlamlar taşıyan bir sembol olarak karşımıza çıkar.

*Dişi Kurdun Rüyaları*nda Aytmatov, Akbara ve Taşçaynar adlı kurt çiftinin hikâyesini anlatır. İnsanlarla başlangıçta uyum içinde yaşayan bu kurtlar, insanların açgözlülüğü ve atalarından kalan ahlaki değerlere kayıtsız kalmaları nedeniyle onlarla çatışmaya girer. İnsanlar, kurtların yaşadığı doğal çevreyi ve onların koruduğu hayvanları ekonomik çıkar uğruna sömürmeye başlar. Kurtlarla insanlar arasındaki çatışma, insanın doğayla ve kendi ahlaki değerleriyle kurduğu ilişkinin bozulmasını simgeler.

KIŞILAR

Akbara – Dişi kurt, Taşçaynar’ın çifti.

Taşçaynar – Erkek kurt, Akbara’nın çifti.

Avdiy Kallistratov – Ortodoks Hristiyan bir gazeteci.

Boston – Çoban.

Bazarbay – Çoban.

ÖZET

Moiunkum’un geniş ve rüzgârlı bozkırlarında Akbara ve Taşçaynar adlı kurtlar ilk yavrularını dünyaya getirir. Ancak mutlulukları kısa sürer. Av mevsiminin başlamasıyla helikopterler havalanır ve saiga sürülerini avcılar beklediği bölgelere doğru sürer. Bozkır silah sesleriyle yankılanır. Akbara ve Taşçaynar hayatta kalır, ancak yavrularının tamamı ezilir veya vurularak öldürülür. Yorgun ve üzgün bir şekilde yuvalarına döndüklerinde, bir zamanlar kendilerini besleyen hayvanların kalıntılarını toplayan insanlarla karşılaşır.

Bu sırada Ortodoks Hristiyan bir gazeteci olan Avdiy Kallistratov, uyuşturucu bağımlılığının nedenlerini araştırmak için Orta Asya'ya gider. Gençlerin uyuşturucu kullanımına nasıl sürüklendiğini anlamak amacıyla bozkırlardan geçen esrar kaçakçılarına katılır. Yolculuk sırasında çeşitli tehlikelerle karşılaşır. Bir yük treninde diğerleriyle birlikte uyuşturucu kullanmayı reddedince dövülerek trenden atılır. Yaralı hâlde soğuk yağmur altında bir köprünün altında sabahı beklerken İsa ile Pontius Pilatus arasındaki konuşmayı hatırlar ve kendisini İsa'yı kurtarmaya çalışan biri olarak düşünür. Sabah hayatta kalmayı başarır. Ancak Rusya'ya döndüğünde çalıştığı gazete anlattıklarını yayınlamayı reddeder. Yalnızca Inga onu anlayışla dinler.

Avdiy daha sonra Kazakistan'da saiga avına çıkan bir gruba katılır. Burada gördüğü katliam karşısında dehşete düşer. Moiunkum bozkırlarında çok sayıda saiga öldürülür. Avdiy avcılarını durdurmaya çalışır. Bunun üzerine onu eğri bir ağaca bağlayarak ölüme terk ederler. Ölmek üzereyken su gördüğünü hayal eder ve çocukluğundan hatırladığı diyakozun sesini duyar. Şafak vakti Akbara ve Taşçaynar ona yaklaşır. Gözlerini açıp kurtları gördüğünde, "Geldiniz..." diye fısıldar ve kısa süre sonra hayatını kaybeder. Kurtlar daha sonra bozkırı terk eder.

Akbara ve Taşçaynar bir süre sonra sazlıkların arasında yeniden yuva kurar ve beş yavru büyütür. Ancak bir maden yolunun yapımı sırasında sazlıkların yakılması sonucunda yavrularını kaybederler. Bunun üzerine Ysyk-Köl havzasına doğru ilerlerler. Burada çoban Bazarbay yuvalarını bulur ve dört yavruyu çalarak satmaya götürür. Kurtlar Bazarbay'ın peşine düşer. Bazarbay, kurtlardan kaçarken Boston'un çiftliğine sığınır. Boston'un eşi ona çay ikram eder. Bazarbay, ayrılmadan önce yanında getirdiği yavruları ona gösterir. Kurtlar da yavrularının bu evde tutulduğunu düşünür. O günden sonra her gece çiftliğin çevresinde dolaşarak ulur ve yavrularını ararlar.

Boston, bölgede yaşayan çalışkan ve disiplinli bir çobandır. Arkadaşı Ernazar'ın ölümü, hayatındaki en büyük acılardan biridir. Ernazar'ın ölümünden sonra dul eşi Gülümkan ile evlenmiş ve birlikte oğulları Kenjeş'i büyütmüşlerdir. Kurtların her gece çiftliğe gelmesi üzerine Boston ailesini korumaya çalışır. Bir gece Taşçaynar'ı vurur. Ancak yavrularını aramaya devam eden Akbara, Kenjeş'i alıp kaçmaya çalışır. Boston kurdun ardından ateş eder, ancak kurşun kendi oğluna isabet eder.

Oğlunun ölümünden sonra Boston, Bazarbay'ı bulup öldürür. Ardından yetkililere giderek teslim olur.

OLAYLAR

Akbara ve Taşçaynar

Güçlü Bir Kurt Çifti Ysyk-Köl dağlarında dişi kurt Akbara sürüye öncülük ederken, erkek kurt Taşçaynar onun yanında kalır. Dağları soğuk rüzgârlar ve erken yağan kar kaplar; helikopterlerin sesi yuvalarının çevresindeki kayaları sarsar. Akbara, doğmamış yavrularının korkuyla hareket ettiğini hisseder. Taşçaynar ise onu yalayarak sakinleştirir ve ona cesaret verir. Bir keresinde başka bir dişinin kokusuyla dönen Taşçaynar'ı cezalandıran Akbara, daha sonra onun yanından ayrılmayan sadakatini ve desteğini takdir eder. Aralarındaki ilişki, doğacak yavrularına ilişkin umut ve bağlılıkla güçlenir.

Bozkırdaki Kurtlar Akbara ve Taşçaynar başlangıçta Kazakistan'daki Moiunkum bozkırlarında yaşar. Hızlı ve dayanıklı saiga sürüleri onlar için bol miktarda av sağlar. Yaz aylarında yiyecek sıkıntısı yaşamazlar; ancak asıl av dönemi sonbahar ve kış aylarıdır. İnsanların saigaları araçlarla, silahlarla ve helikopterlerle takip ederek avlaması kurtların yaşam alanlarını terk etmelerine neden olur. Önce Aldaş sazlıklarına, ardından Kırgızistan'daki Ysyk-Köl bölgesine geçerler. Burada doğal koşullara uyum sağlayarak yaşamlarını sürdürmeye çalışırken hem çevrenin zorluklarıyla hem de insanların müdahaleleriyle karşı karşıya kalırlar.

Moiunkum Bozkırında İnsanla İlk Karşılaşma Bir yaz günü Akbara, yavrularıyla birlikte Moiunkum bozkırının kıyısına gelir. Akbara ve Taşçaynar avlanırken yavrular çevrede dolaşır. Gün batımında otların arasından bir adamın koşarak geldiğini görürler. Meraklanan yavrular adama yaklaşmak ister. Akbara ise tehlikeyi sezerek Taşçaynar'ın yardımıyla yavrularını oradan uzaklaştırır. Kurtlar bir vadiye sığınırken adam da ne olduğunu anlamadan uzaklaşır. Bu karşılaşma, Akbara'nın insanlarla ilk temasını oluşturur.

Kış Avı Güneş Moiunkum bozkırında batarken Akbara ve Taşçaynar, üç yavrularıyla birlikte küçük bir tepenin üzerinde dinlenir. Gökyüzünde beyaz kuyruklu uçurtmalar süzülür, yakındaki düzlüklerde ise saiga

sürüleri otlar. Yavrular çevreyi merakla keşfederken Akbara ve Taşçaynar onları dikkatle gözetler. Akbara, yaklaşan kışı ve yavrularının saiga avlamayı öğreneceği günleri bekler. Kışın gelmesiyle bozkır karla kaplanır ve yiyecek bulmak zorlaşır. İlk av başlar. Akbara rüzgârı ve hayvanların izlerini takip ederek ailesine yol gösterir. Yavrular da zamanla avlanmayı ve bozkırda hayatta kalmayı öğrenir.

Helikopterlerin Avı Akbara ve Taşçaynar avlanmaya hazırlanırken gökyüzünden helikopter sesleri duyulur. İki helikopterin yaklaşmasıyla saiga sürüsü paniğe kapılarak kaçmaya başlar. Sürü dağıldığı için bazı yavrular geride kalır. Karların ve çalıkların arasında saklanan Akbara, yavrularından Mavi Gözlü'nün sürünün kaçıışı sırasında ezildiğini görür. Helikopterler saigaları kamyonlarla bekleyen avcılara doğru sürer. Avcılar kaçan hayvanları vurur ve ölü saigaları araçlara yükler. Karla kaplı bozkır kısa sürede silah sesleri ve kan içinde kalır. Akbara olup biteni izler, ancak yavrularını ve sürüyü bu katliamdan koruyamaz.

Saigaların Katledilmesi Kamyonlarla gelen avcılar saiga sürüsünü silahlarla takip ederek durmadan ateş eder. Panikleyen hayvanlar sağa sola kaçıırken Akbara ve diğer kurtlar da silah seslerinin arasında kalır. Kaçacak yer bulamayan kurtlar çaresizce olup biteni izler. Akbara'nın en büyük yavrusu Koca Başlı da bu sırada vurularak ölür. Helikopterler sürünün üzerinde dolaşırken insanların bağırışları ve silah sesleri bozkırı doldurur. Kurtlar kaçıran saigaların peşinden koşar, ancak onları koruyamaz. Saigalar birbiri ardına yere düşerken öldürülen hayvanlar kamyonlara yüklenir. Akbara, yavrusunun üzerinden atlayarak canını zor kurtarır. Bozkır, insanların kontrolsüz avcılığı nedeniyle büyük bir yıkıma uğrar.

Moiunkum'daki Grup Akbara'nın terk ettiği yuvanın yakınında altı kişilik bir grup ve Kepa adlı şoför kamp kurar. Amaçları, öldürülen saigaları toplamak, taşımak ve bunlardan para kazanmaktır. Grupta sert mizaçlı, işsiz ve alkol bağımlısı kişiler bulunur. Avdiy ise gruba istemeden katılmış genç bir adamdır ve kamyonunda bağlı tutulmaktadır. Grubun başında Ober vardır. Ober diğerlerine sert bir şekilde hükmederken Mişaş acımasızlığı, Uzukbay ise çekingenliğiyle öne çıkar. Grup, bozkırda dolaşarak öldürülen hayvanları toplarken geride bıraktıkları ölümün ve yıkımın farkında değildir.

Bozkırdan Ayrılış Akşam olduğunda av sona erer. Akbara ve Taşçaynar karanlıkta güçlkle ilerler. Islanmış ve bitkin durumdadırlar; bacakları da yaralanmıştır. Yavrularının tamamını kaybetmişlerdir. Yuvalarına dönmek isterler, ancak ılgınların arasında bir kamyonun bulunduğunu ve insanların seslerini duyunca geri çekilirler. Kamyonun ışıklarını görünce açık bozkıra doğru kaçarlar. Karın üzerinde topallayarak ilerlerken arkalarında iz bırakırlar. Sonunda yuvalarının artık güvenli olmadığını anlayarak Moiunkum'dan ayrılırlar.

İnanç ve Fedakârlık

Avdiy Kallistratov Avdiy Kallistratov bir süre ilahiyat okulunda eğitim görür, ancak inanç konusundaki alışılmışın dışındaki görüşleri nedeniyle okuldan uzaklaştırılır. Sınıf arkadaşları din görevlisi olurken o, bir gençlik gazetesinde gazeteci olarak çalışmaya başlar. Sorgulayıcı kişiliği nedeniyle uyuşturucu kullanımını araştırmak üzere sade kıyafetlerle Orta Asya'ya gider. Moiunkum bozkırında kendisini beklemediği olayların içinde bulur. Bir kamyonunda bağlı tutulduğu sırada yaşadığı yalnızlıkla mücadele eder ve güç bulmak için geçmişini ve inancıyla ilgili anılarını hatırlar.

Uyuşturucu Kullanımının İzini Sürerken Avdiy, Güney Rusya ve Orta Asya'ya yapacağı yolculuk sırasında gençlerin *anasha* adı verilen yabani keneviri nasıl topladığını araştırmak ister. Arkadaşı Viktor, trenle kenevir kaçakçılığı yaparken yakalanan yeğeni Paşa'dan söz eder. Bunun üzerine Avdiy, Moskova'da uyuşturucu kuryelerinin arasına katılır. Burada grubun organizatörü Ütüg ile tanışır ve kenevir ticaretinin nasıl yürütüldüğünü öğrenir. Ertesi gün yolculuğuna devam eder.

Moskova'da Bir Konser Mayıs ayının sonunda Avdiy, Moskova'da dolaşırken Puşkin Müzesi yakınlarında iki konser bileti satın alır. Konserde on genç Bulgar şarkıcı, eski kilise ilahilerini herhangi bir enstrüman kullanmadan seslendirir. Seslerin uyumu Avdiy'i derinden etkiler ve geçmişine ilişkin anılarını canlandırır. Henüz yaşayamadığı bir sevgi üzerine düşünür ve böyle bir anı sevdiği biriyle paylaşmayı hayal eder. Konseri dinlerken Gürcü anlatısı *Altı ve Yedinci*yi hatırlar.

Avdiy'nin İnanç Arayışı Avdiy'in konser sırasında hatırladığı Gürcü anlatısı, altı kişinin ve onları ele veren Sandro'nun hikâyesidir. Şiddetli bir çatışmanın ardından Guram Djokhadze ile hayatta kalan altı kişi dağlık bir bölgede saklanır. Aralarındaki Sandro gizli görevlidir. Son gecelerini birlikte geçirir; yemek yer, şarap içer ve eski Gürcü şarkılarını söylerler. Yaşadıkları kayıpların üzüntüsü ile birlikte geçirdikleri son gecenin huzuru iç içe geçer. Ancak gece yarısı Sandro arkadaşlarına ihanet eder ve Guram ile diğerlerini öldürür. Daha sonra atları serbest bırakır, kendisini toparlamak için içki içer ve intihar eder. Bu hikâyenin sonu, Avdiy'nin insanın inancı, vicdanı ve ihaneti üzerine düşünmesine neden olur.

Kiliseden Ayrılışı Avdiy, ilahiyat okulunda okuduğu dönemde inanç konusunda kendi düşüncelerini geliştirmeye başlar. Bir gün okulun kilisesinde Koordinatör Peder ile birlikte dua eder. Dua sonrasında aralarında inanç konusunda bir tartışma çıkar. Koordinatör Peder, Avdiy'nin görüşlerini tehlikeli bulur ve kilisenin öğretilerinin sorgulanmadan kabul edilmesi gerektiğini savunur. Avdiy ise gerçek inancın düşünme ve sorgulama özgürlüğünü ortadan kaldırmaması gerektiğini düşünür. Görüş ayrılığı giderek büyür ve Avdiy ilahiyat okulundan uzaklaştırılır.

Okuldan ayrıldıktan sonra Avdiy gazetecilik yapmaya başlar. Uyuşturucu kullanan gençleri ve onları bu dünyaya sürükleyen koşulları anlamaya çalışır. Kenevir kuryeleriyle yaptığı yolculuk sırasında, bağımlılığa karşı mücadele etmenin yollarını düşünür. İnsanlara ulaşmak için dürüst ve anlamlı sözlerin gücüne inanır.

Kazak Bozkırlarında Saratov'dan ayrılan Avdiy, trenle günlerce Kazak bozkırlarından geçer. Uçsuz bucaksız düzlükler, çiçeklerle kaplı otlaklar ve seyrek yerleşimler dikkatini çeker. Bir yandan bu geniş coğrafyanın güzelliğinden etkilenirken diğer yandan burada yaşayan insanların yalnızlığını ve zorlu hayat koşullarını fark eder. Tren vagonuna dolan yabancı ot kokusu ona bozkırda kenevirin de doğal olarak yetişip yetişmediğini düşündürür. Avdiy'nin asıl amacı, kenevir toplayan ve taşıyan kuryeleri gözlemlemektir. Onların korku, suçluluk ve çaresizlik içinde olduklarını görür. Bu insanların uyuşturucu bağımlılığından kurtulmasını ister ve bunun için insanlara doğru sözlerle ulaşılabileceğine inanır. Ancak karşı karşıya kalacağı olaylar, onun iyilik ve kötülük hakkındaki düşüncelerini daha ağır bir sınavdan geçirecektir.

Çuy Bozkırlarına Doğru Tren Çuy bozkırlarına yaklaşırken şafak sökmeye başlar ve karla kaplı dağlar sabahın ilk ışıklarıyla gözden kaybolur. Kuryeler yakında Jalpaksaz istasyonunda treninden inecek ve yaya olarak bozkırın uzak bölgelerine doğru ilerleyecektir. Avdiy, kimsenin görmediği ve kuryeleri gizlice yöneten "Bir" adlı kişinin kim olduğunu merak eder. Sarhoş Petrukha ise Avdiy'i uyarak bu işe bir kez girdikten sonra verilen emirlere uymaktan başka çare kalmayacağını ve artık geri dönüşün mümkün olmadığını söyler. Avdiy, Petrukha'ya içkiyi bırakmasını ve genç Lenka'yı korumasını öğütler. Petrukha, Avdiy'nin ilahiyat okulunda eğitim gördüğünü öğrenince konuşmaları inanç konusuna yönelir. Avdiy, inançları ile karşı karşıya olduğu tehlike arasında bocalasa da bilinmeyene doğru yol almaya devam eder.

Moiunkum'daki Gizli İş Avdiy, kuryelerin yürüttüğü afyon ticaretini gizlice yöneten "Bir" in acımasız ve kurnaz biri olduğunu anlar. Bu nedenle yapılacak en küçük bir hata bile ölümle sonuçlanabilir. Petrukha ile yaptığı konuşmalar, Avdiy'e sözlerin bu insanları etkileyebileceğini düşündürür. İnsanların ruhlarını kurtarmak için geçmişte hayatlarını tehlikeye atan misyonerleri hatırlar. Jalpaksaz istasyonunda kuryeler farklı yönlerde dağılarak geniş Moiunkum bozkırına gider. Avdiy, Petrukha ve genç Lenka ise işçi kılığında bir kamyonla yola çıkar. Uzak bir bölgede geçici işler bulurlar; kavurucu sıcak altında sığa ve marangozluk yaparak ağır koşullarda çalışırlar. Avdiy, gençlerin giderek suça sürüklenmesinden endişe ederken onların yaptıklarını ortaya çıkarmayı da umar. Petrukha daha sonra Avdiy'e yapışkan afyon maddesini toplamayı öğretir. Bu, Avdiy'nin gizli liderle karşılaşabilmesi ve kuryelerin uyuşturucu ticaretinin nasıl yürütüldüğünü anlayabilmesi için tek fırsattır.

Moiunkum'da Tehlike Moiunkum bozkırında tek başına kalan Avdiy, yoğun haşhaşların arasında dolaşırken başının döndüğünü hisseder. Bir ara motosikletli bir kadının arkasında yolculuk ettiğini hayal eder. Bu sırada yanına yaklaşan üç kurt yavrusunu neredeyse fark etmez. Dişi kurt birden üzerinden atlayarak yavruları ve iri erkek kurdu dağıtır. Haşhaş poleninden rahatsızlanan Avdiy, uyuşturucunun tehlikesini bizzat yaşar. Bir süre sonra Petrukha ve Lenka onu bulur ve birlikte yollarına devam ederler. O gece yıldızlarla dolu gökyüzünün altında Avdiy, insanların açgözlülüğü ve yaptıkları ahlaki seçimler üzerine düşünür. Sabah olduğunda grup, bir yük trenine gizlice binmek için hazırlanır. Avdiy, kuryeleri gizlice yöneten Sam'in varlığının ve önlerinde duran tehlikelerin farkındadır.

Grişan ile Karşılaşma Trenler istasyondan gürültüyle geçer, ardından ortalık yeniden sessizleşir. Avdiy neredeyse uykuya dalmak üzereyken bir düdük sesi duyulur. Petrukha yaklaşık yarım saat sonra geri döner. Tedirgin görünmektedir ve kaçmak için bir yük trenine bineceklerini söyler. Yaralanmış ve sert görünüşlü Grişan'dan da söz eder. Avdiy onun yanına giderek moralini düzeltmeye çalışır. Bu sırada Avdiy, Sam'i görür ve ürperir. Topallayan ve huzursuz bakışları olan Grişan, önce bilmeceler sorarak Avdiy'i sınar. Ardından Avdiy'e artık onların işine "bağlandığını" ve çok fazla şey bildiğini söyler. Grişan, gençleri neden etkilemeye çalıştığını sorunca Avdiy, tek amacının onları doğru yola yönlendirmek olduğunu açıklar. Grişan onu "yeni İsa" olmakla alaya eder, ancak Avdiy geri adım atmaz ve gençleri korumaya kararlıdır.

Avdiy'nin Kararı Grişan, Avdiy'e buradan ayrılmasını ve kendisini tehlikeye atmamasını söyler. Avdiy bunu kabul etmez; hem Grişan'dan hem de onun peşinden giden gençlerden kendisini sorumlu görmektedir. İkisi görev, vicdan ve Tanrı üzerine tartışır. Avdiy gerçek sorumluluğun insanın vicdanına karşı dürüst olmasını gerektirdiğini savunurken Grişan, insanları çeşitli oyunlarla yönlendirdiğini kabul eder. Sonunda Grişan, Avdiy'i sınamak için ona tehlikeli bir görev verir: yaklaşan fırtınaya rağmen gençleri demiryolunda riskli bir yolculuğa götürmesini ister. Gözcüler trenin yaklaştığını haber verir. Avdiy, Petrukha ve Lenka çakıl yığınının arkasına saklanır. Bir köprüde çıkan yangın treni yavaşlatır. Üçü boş bir vagona tırmanır. Diğerkleri haşhaştan elde edilen uyuşturucuyu içerken Avdiy yine reddeder.

Avdiy'nin Trenden Atılması Grişan'ın adamları trende uyuşturucu içerken Avdiy ile alay eder. Öfkelenen Avdiy, çaresizce onların elindeki keneviri hareket halindeki trenden dışarı atar ve uyuşturucudan uzak durmaları konusunda onları uyarır. Bunun üzerine adamlar Avdiy'e saldırır. Avdiy karşı koymaya çalışsa da onu döver, tekmeler ve Grişan'ın sopasıyla vururlar. Avdiy kapıya tutunarak şiddetli rüzgâra karşı direnmeye çalışır. Ancak aldığı son darbeyle rayların üzerine düşer. Yalnız ve yaralı hâlde yerde kalan Avdiy, merhamet dilemek yerine inandığı şeyden vazgeçmemeyi seçmesinin kendisini bu trajik sona sürüklediğini düşünür. Onun için bu düşüş, yalnızca fiziksel bir yenilgi değil, inançları uğruna ödediği ağır bedeldir.

İsa ve Pilatus Avdiy, yaşadıklarını düşünürken İsa'nın Pontius Pilatus'un karşısına çıkarıldığı günü hatırlar. Sıcak bir sabah İsa, görevinin bilincinde ve sakin bir şekilde Pilatus'un karşısında durur. Pilatus ise karar vermekte zorlanır. Eşi de ona İsa'ya karşı merhametli davranmasını öğütler. İsa, dünyaya kral olmak için değil, Tanrı'nın iradesini yerine getirmek için geldiğini söyler. Pilatus ise sorumluluğu üstlenmek yerine ellerini yıkar ve kararın başkaları tarafından verilmesine izin verir. İsa'ya göre insan, yaptığı seçimlerle dünyayı biçimlendirir. Yaşam bir sınavdır ve bu sınav insanı yargıdan bile daha ağır bir şekilde zorlar. Gerçek güç, başkalarına hükmetmekte değil, ahlaki cesarette yatar.

İsa'nın Mesajı İsa'nın sözlerinde İkinci Geliş, insanların iyiliği benimsemesi, yaşadıkları acılardan ders çıkarması ve manevi açıdan gelişmesiyle gerçektelecek bir süreç olarak anlam kazanır. İnsan hayatı sürekli bir sınavdır; bu sınavın yükü, yalnızca ölümden sonraki yargı düşüncesinden daha ağırdır. Güç, fiziksel üstünlükte veya zor kullanmakta değil, doğru bildiğinin arkasında durabilmekte yatar. İsa ölümden korkmasına rağmen dua ederek cesaret ister. Ölüm karşısındaki tutumu Pilatus üzerinde derin bir etki bırakır. Böylece insanın geleceğini belirleyen şeyin kendi seçimleri ve ahlaki sorumluluğu olduğu düşüncesi öne çıkar. İnsan, Tanrı'nın geleceğine ilişkin sorumluluğu da kendi içinde taşır.

Fırtınanın Ardından Yazın çıkan şiddetli bir fırtına sırasında Avdiy, trenden atıldıktan sonra düştüğu yol kenarındaki çukurda kendine gelir. Trenden düşerken ağır şekilde yaralanmıştır. Yağmur yaralarını temizler ve kendine gelmesine yardımcı olur. Sürünerek daha güvenli bir yere ulaşmaya çalışırken geçmişi, insanlığın kaderi, adalet ve inanç üzerine düşünür. Kendini güçsüz hissetmesine rağmen yaşadığı dönem ile geçmiş arasında bir bağ kurar. Fısıh Bayramı'ndan önce İsa'yı yaklaşan tehlikeye karşı uyarmayı hayal eder, ancak Yahuda'nın ihaneti gerçekteleşir ve artık çok geçtir. Kendini Kudüs'te, İsa'nın çarmıha götürölüşüne tanıklık eden insanların arasında düşünür. Zulüm ve adaletsizlik karşısında hiçbir şey yapamamanın çaresizliğini yaşar. Şafak sökerken Pilatus'un sarayının önünde toplanan kalabalığı görür; insanlar bağırıp çağırırken kimse onların sesine kulak vermez.

Şafak Vakti Fırtınalı gecenin ardından Avdiy Kalistratov, bir demiryolu köprüsünün altında dinlenir. Bedeni ezik ve yaralı, giysileri sırlıklamdır; son derece bitkin olmasına rağmen hayatta kalmıştır. Şafak sökerken gökyüzündeki yıldızları izler ve İsa'yı, Moskova'yı ve bir keşişin duasını hatırlar. Bu anılar ona yeniden güç

verir. Kuşların ötüşü, trenlerin gürültüsü ve bozkırın yavaş yavaş canlanması yeni bir günün başladığını gösterir.

Yanında çok az para vardır ve önünde belirgin bir yol görünmez. Yine de yeniden yola çıkmaya hazırlanır. O sırada Kazak bir kadın ile çocuğun bulunduğu bir kamyon geçer ve ona yardım ederler. Avdiy için artık en önemli şey hayatta kalmak ve yoluna devam etmektir.

Adaletle Karşı Karşıya Fırtınadan yaralı çıkan Avdiy, Kazak bir şoför ile yanındaki kadının yardımıyla kendine gelir. Bir şeyler yer, koyun yünü balyalarının üzerinde dinlenir ve tahta bir parçadan yaptığı derme çatma değnekle tren istasyonuna gider.

İstasyonda bir teğmen önünü keserek kim olduğunu sorar. Polis odasına götürüldüğünde Avdiy, yakalanan uyuşturucu kuryelerinin kafese kapatıldığını görür. Aralarında daha önce birlikte yolculuk ettiği kişiler de vardır. Ancak kuryeler Avdiy'i tanımadıklarını söyler. Bu durum onu şaşkına çevirir. Avdiy, onların suçuna ortak olduğunu ve cezalarını kendisinin de paylaşması gerektiğini söyleyerek görevlilerden kendisini de cezalandırmalarını ister. Onun için adalet, yalnızca başkalarının sorumluluğunu belirlemek değil, insanın kendi payına düşen sorumluluğu da üstlenmesidir. Görevliler Avdiy'nin bu tutumu karşısında ne yapacaklarını bilemez. Sonunda onu serbest bırakır ve bir daha bölgeye dönmemesi konusunda uyarırlar.

Avdiy'nin Hastalığı Baş dönmesi, ateş ve nefes darlığı çeken Avdiy, kalabalık istasyonda güçlükle ayakta durur. Yaşlı bir kadın durumunu fark ederek onu muayene eder ve doktora gitmesini önerir. Polis uyuşturucu kuryelerini götürürken Avdiy de kadının yardımını kabul eder. Klinikte Dr. Aliya İsmailovna yaralarını ve enfeksiyonunu tedavi eder ve yaşadıklarını dinler. Üçüncü akşam araştırmacı İnga Fyodorovna onu ziyaret eder. Avdiy'nin söz ettiği yabancı kenevir üzerine araştırma yapan İnga, bitkinin doğa ve insan üzerindeki etkilerini anlatır. Böylece Avdiy, insan hataları ile doğadaki değişimler arasındaki ilişkiyi daha iyi anlar. İnga, aynı zamanda Avdiy'nin âşık olduğu kadındır.

İnga'dan Gelen Mektuplar Temmuz sonunda Avdiy gazeteden ayrılırken üzgündür. Editörü ve çalışma arkadaşları yazılarıyla ilgilenmez; onu yalnızca İnga'nın mektupları sevindirir. İnga, Orta Asya'da yabancı kenevir üzerine araştırma yapmayı ve oğlunu ziyaret etmeyi planlar. Avdiy, eski kitaplarından kazandığı parayla ona telgraf gönderir. İnga'nın eski eşinin oğlunu elinden almaya çalıştığını öğrenince endişeye kapılır. Kentte amaçsızca dolaşırken Ober-Kandalov ona Moiunkum bozkırına kısa ve ücretli bir yolculuk teklif eder. Avdiy, İnga'ya ilişkin belirsizliklerin sona ermesini umarak teklifi kabul eder.

Moiunkum'daki Son Gece Avdiy, saiga avlamak için adamlarla birlikte Moiunkum'a gider. Hayvanların katledildiğini görünce avı durdurmaları için yalvarır. Adamlar onu Ober-Kandalov'un yanına götürür, diz çöktürüp döver ve onunla alay eder. Sarhoş adamlar ellerini bağlayarak zorla votka içirmeye çalışır; Avdiy reddedince yeniden saldırırlar. Ağır yaralı hâlde Avdiy, Tanrı'nın var olduğunu fısıldar. Öfkelenen adamlar onu eğri bir ağaca el ve ayaklarından bağlar. Karanlıkta tek başına bırakılan Avdiy, İnga'yı düşünür ve hayatının sona ermekte olduğunu hisseder.

Isık Göl Bölgesindeki Olaylar

Kurtların Yaşam Mücadelesi Akbara ve Taşçaynar bir yıl boyunca sazlıkların arasında yaşayarak beş yavru büyüttü. İnsanlar maden yolunu açmak için sazlıkları yakınca yuvaları yok oldu. Kurtlar yavrularını kurtarmaya çalıştı, ancak bir körfezi geçerken iki yavru boğuldu. Bölgeden ayrılmak zorunda kalan Akbara ve Taşçaynar, dağları ve tehlikeli geçitleri aşarak Kırgızistan'daki Isık Göl dağlarına ulaştı. Burada dört yavru daha dünyaya getirdiler. Yavrularını özenle büyütmelerine rağmen insanların müdahalesi ve doğanın ağır koşulları, hayatta kalmalarını neredeyse imkânsız hâle getirdi.

Bazarbay'ın Dağlarda Geçirdiği Günler Bazarbay, jeologlara Açıtaş'a kadar rehberlik etmek için güçlü atıyla tehlikeli dağ yollarından geçti. Yol boyunca karısını, çobanlık hayatının zorluklarını ve hayatın adaletsizliklerini düşündü. Jeologlar onun söylediklerine pek ilgi göstermedi, ancak yaptığı iş karşılığında küçük bir ücret aldı. Başat Boğazı'ndan güvenli bir şekilde dönerken görevlerini, karşılaştığı tehlikeleri ve dağların vahşi güzelliğini düşündü.

Akbara ve Taşçaynar'ın Avı Bazarbay, Başat Boğazı'ndan votka taşırken yakınlarda kurt yavrularının uluduğunu duydu. Açlıktan zayıf düşen Akbara ve Taşçaynar, tek başlarına dolaşan üç yakı fark etti. Kurtlar

içgüdüleri ve avlanma becerileriyle hızla saldırarak yakları avladı. Issız dağların üzerinde güneş parıldarken açlık, sert doğa koşullarında hayatta kalma mücadelesini daha da şiddetlendirdi.

Kurt Yavrularının Sığınağa Götürülmesi Bazarbay, çaldığı kurt yavrularını geleneksel bir at çantasına koyarak tepelerden hızla uzaklaştı. Akbara ve Taşçaynar onun peşine düştü. Yak avından bitkin düşmüş olmalarına rağmen kurtlar Bazarbay'a giderek yaklaştı. Bazarbay, ileride ışıkları yanan Boston'un evini görünce oraya yöneldi ve kurtlardan kurtuldu. Evde Bazarbay, Marat ve ailenin diğer üyeleri yavruları ısıtıp besledi. Kenjeş de yavrularla oynarken evin içinde kahkahalar yükseldi.

Boston'un Evinde Gece ilerlediğinde Boston ve Gülümkan dinlenmek için hazırlanır. Yakında koyunların kuzulayacağını bildikleri için geceyi huzursuz geçirirler. Birden dışarıdan at nalı sesleri duyulur. Riskul ve Marat, Bazarbay'a eşlik ederek geri dönmüştür. Uzaklardan Akbara'nın acı dolu ulumaları duyulur. Dişi kurdun sesine bir erkek kurdun uluması karşılık verir. Kenjeş için endişelenen Gülümkan, Boston'un giyinip dışarı çıktığını görür. Boston, kurtları uzaklaştırmak için uyarı ateşi açar ve onları evden uzaklaştırır. Gece yeniden sessizliğe bürünür. Rahatlayan Gülümkan, çocuğu yatağa alır. Boston da ona birkaç söz söyleyerek teselli etmeye çalışır.

Bazarbay'ın Gece Yolculuğu Bazarbay, çaldığı kurt yavrularını bir çantaya koyarak gece boyunca atıyla yol alır. Marat ve Riskul ona eşlik eder. Dağların üzerine karanlık çökerken üçü yollarına devam eder. Ancak onların farkında olmadığı bir şey vardır: Kurtlar her hareketlerini sessizce takip etmektedir.

Akbara'nın Yavrularını Arayışı Gece boyunca Gülümkan ve Boston, oğulları Kenjeş ile birlikte uyanık kalır. Akbara'nın çaldırılan yavrularını ararken çıkardığı acı dolu ulumaları dinlerler. Kurtların sesleri dağlarda yankılanırken çevreyi acı ve öfke kaplar. Çocukları yanlarında ve güvende olsa da Gülümkan ile Boston onun için endişelenir.

Şafak söktüğünde kurtlar geri çekilir. Ancak Akbara kısa süre sonra yeniden ortaya çıkar. Dinmeyen yavru acısı, onu Bazarbay'ın izini sürmeye yöneltir. Dağlar, Akbara'nın yavrularına duyduğu bitmek bilmeyen anınelik özleminin sessiz tanıkları olur.

Akbara'nın Yavrularına Özlemi Soğuk bir gecede Akbara, kaybettiği yavrularını arayarak dağlarda dolaşır ve acıyla ulur. Yorgunluktan bitkin düştüğünde Taşçaynar'ın yanına sokulur ve birlikte geçirdikleri günleri hatırlar. Ay ışığı altında kurtların anası Boru-Ana'ya yakarır. Uluması vadilerde yankılanır ve bir annenin yavrularına duyduğu derin özlemi dile getiren hüznü bir ağığa dönüşür.

Boston ile Bazarbay'ın Kavgası Boston, Bazarbay'dan çaldığı kurt yavrularını geri vermesini ister. Bazarbay ise onunla alay ederek isteğini reddeder. İkisi arasında sert bir tartışma çıkar. Boston, öfkeyle atına binip oradan uzaklaşır; Bazarbay'ın karısı Kök Tursun'un sözlerine de kulak asmaz. Bazarbay öfkesine yenilerek bağırıp küfreder. Kök Tursun onu sakinleştirmeye çalışır. Ancak Bazarbay, kurt yavrularının kendisi için her şeyden önemli olduğunu söyleyerek geri adım atmaz.

Kurtların Öfkesi O gün Akbara ve Taşçaynar inlerinden çıkarak çevrede dolaşmaya başlar. İnsanlara ve hayvanlara saldırırlar. Yavrularının kaybının verdiği acı ve öfkeyle önlerine çıkan her şeye saldıran kurtlar, kısa sürede çevrede korku yaratır. Bu sırada Bazarbay parasını savurganca harcar ve sarhoş hâlde Boston'a üstün geldiğini söyleyerek övünür. Kurtların ulumaları ve uykusuz geçen geceler ise Boston'u hayatı üzerine düşünmeye iter. Küçük yaşta yetim kalan Boston, çalışmanın, disiplinin ve dürüstlüğün önemini erken yaşta öğrenmiştir. Tembellikten nefret eder ve hayatın ancak emek ve çabayla sürdürülebileceğine inanır.

Boston ve Ernazar Yaşanan trajediden önce Boston, Gülümkan'ın eşi Ernazar ile üç yıl boyunca birlikte çalışmıştır. Ernazar, Boston'un adil yönetimine saygı duyar ve onun en yakın yardımcısı olmak ister. İkisi de hayvanların bakımına büyük özen gösterir, işlerini sorumlulukla yürütür ve ağır çalışma koşullarından kaçınmaz.

Boston'un Yaylak Meselesi Boston, çalıştığı ekibin hayvanlarını yıl boyunca kullanabileceği kalıcı otlaklar oluşturmak ister. Ancak yöre halkı ve parti yöneticileri buna karşı çıkar. Böyle bir uygulamanın sosyalist düzenin kurallarına aykırı olacağından endişe ederler. Boston, yerel halkın ve parti yöneticilerinin karşı

çıkmasına rağmen kalıcı otlak düşüncesinden vazgeçmez. Ernazar'ın desteğiyle Ala-Mongu Geçidi'nin ötesindeki yaz otlaklarının kullanılması önerisini yönetime sunar ve müdürden temkinli bir onay alır.

Ala-Mongu Geçidi'ne Yolculuk Şafak vakti Boston ve Ernazar, kar nedeniyle geceleri yolda kalabileceklerini düşünerek gerekli erzakı yanlarına alıp Kıcıbeli'ye doğru atla yola çıkar. Önlerinde yükselen yüksek dağlar, arkalarında ise Isık Göl'ün mavi suları uzanır. Yol boyunca sohbet eder, şakalaşır ve çevredeki manzarayı hayranlıkla izlerler. Akşam olduğunda geçidin eteğine ulaşır ve tırmanıştan önce geceyi geçirmek için hazırlık yaparlar. Ateşin başında otururken geleneklerden, duadan ve geçmişin yaşam biçimiyle modernleşme arasındaki farklardan söz ederler.

Ernazar'ın Ölümü Ala-Mongu Geçidi'nin buzlu yamacında Ernazar kayınca Boston ona yardım etmek için elinden geleni yapar, ancak hiçbir şey yapamaz. Küçük bir hata sonucu Ernazar derin bir buz yarığına yuvarlanır ve keskin buzların ve karın arasında gözden kaybolur. Boston çaresizlik içinde dağdan aşağı koşar. Kar ve kayaların arasından ilerlerken Ernazar'ı ve bu haberi ailesine nasıl vereceğini düşünür. Gece yarısına doğru Berik çiftliğine ulaşır. Nefes nefese ve dehşet içinde müdürün penceresine vurarak kazayı anlatır ve yardım ister.

Ernazar'a Veda Kurtarma ekibi Boston'un ardından buzul geçidine gider. Dağcılar Ernazar'ın donmuş buz yarığındaki yerini tespit eder, ancak cesedini çıkarmayı başaramaz. Boston, arkadaşına veda etmek için yeniden dağa iner. Ernazar'ın ölümü, yıllarca zihninden silinmeyecek bir anıya dönüşür. Ernazar'ın eşi Gülümkan ise acıya dayanamayarak dağlara doğru koşar. Aradan aylar geçer. Boston'un eşi Arzygül ölüm döşeğinde yatarken ona hayatını yalnız sürdürmemesini ve Gülümkan'la evlenmesini söyler.

Boston'un Çiftlikteki Mücadelesi Boston, kurtların ulmasıyla uyanır ve oğlu Kenceş ile eşi Gülümkan'ı sakinleştirmeye çalışır. Tembel çobanlardan ve ağır çalışma koşullarından endişe eden Boston, Koçkorbayev'le karşı karşıya gelir. Koçkorbayev onu bireysel düşünmekle suçlar; Ernazar'ın ölümünden ve çalınan kurt yavrularından da Boston'u sorumlu tutar. Boston ise sorunların pratik yollarla çözülmesi gerektiğini savunur. Otlakların ve çalışanların aşırı yük altında olduğunu belirtir ve konunun Parti tarafından adil biçimde değerlendirilmesini ister. Katı kurallardan çok sağduyuya güvenir.

Boston ile Bazarbay'ın Gerilimi Koçkorbayev'le yaşadığı tartışmanın ardından Boston'un sıkıntıları daha da artar. İlkbahar işleri yoğunlaşırken, yorgunluğuna ve Ernazar'ın ölümünün verdiği acıya rağmen tuttuğu işçilerle birlikte iki meyve bahçesini ilaçar. Öğle yemeğinde Bazarbay onu kışkırtmak için hakaret eder ve olay neredeyse kavgaya dönüşür. Boston kendini tutarak oradan uzaklaşır ve sakinleşmek için Donkuluk'a biner.

O gece eşi ve oğluyla birlikte yatarken bir yandan kurtlara karşı ne yapacağını düşünür, bir yandan da ailesiyle huzur içinde geçireceği sakin günlerin özlemini duyar.

Taşçaynar'ın Ölümü Gece yarısı kurtlar yeniden ortaya çıkar. Ulumaları Kenceş'i uyandırır. Kurtların saldırıları ve Bazarbay'ın hakaretleri karşısında öfkelenen Boston silahını alarak beş el ateş eder ve kurtları dağıtır.

Ertesi gün bir koyun sürüsünü gizli bir vadiye götürerek kurtlara pusu kurar. Taşçaynar'ı öldürür, ancak Akbara kaçmayı başarır. Boston, Taşçaynar'ı kayalık toprağa gömer ve çevreyi dikkatle gözetlemeye devam eder.

O gece Akbara şafağa kadar mezarın yanında yatar. Gün ağarırken oradan uzaklaşır. Boston ise bitkin hâlde, çevreyi gözetlemeyi sürdürür.

Akbara'nın Yavrularına Özlemi İlkbahar yerini yazın ilk günlerine bırakırken çobanlar sürülerini dağlara çıkarmaya başlar. Akbara ise Taşçaynar'ın ölümünün ardından tek başına dolaşır ve yavrularını kaybetmenin acısını yaşar. Sessizce avlanır, gölgelerde saklanır; çalınan, yangında ölen ya da başka nedenlerle kaybettiği yavrularını ve sadık eşini hatırlar. Zaman zaman daha önce yavrularına dokunan insanı da hatırlar. Hayatı ona giderek silinen bir rüya gibi görünür, ancak umudunu tamamen yitirmez. Geceleri Boston'un evinin çevresine yaklaşarak kayıp yavrularının kokusunu arar.

Akbara ve Kenceş O sabah Boston, sürüyü yazlık otlaklara çıkarmayı planlar ve güneş yükselmişken uyanır. Oğlu Kenceş civcivlerin arasında koşup oynarken Gülümkan sıcak çay hazırlar. Çiftlikte kısa süreliğine huzurlu bir hava oluşur. Yakınlarda ise mavi gözleriyle dikkat çeken Akbara sessizce dolaşmaktadır. Yavrularına duyduğu özlemle eve yaklaşan Akbara, Kenceş'i kendi yavrularından biri sanır. Onu burnuyla yoklar, yalar ve ardından sırtına alarak taşımaya başlar. Kenceş çılgın atar; komşular bağırarak yardım ister. Boston tüfeğini alıp Akbara'nın peşinden koşarken Gülümkan ve Asılgül de korku içinde onları takip eder.

Kenceş'in Ölümü Akbara, küçük Kenceş'i sırtında taşıyarak Boston'un çaresizce bağırmasına aldırmadan dağlara doğru ilerler. Boston uyarı ateşi açar, ancak Akbara yoluna devam eder. Korku ve çaresizlik içindeki Boston tüfeğini doğrultup ateş eder. Akbara yere düşer, ancak ölmemiştir. Kenceş ise göğsüne isabet eden kurşunla hayatını kaybetmiştir.

Boston büyük bir acıyla oğlunun cansız bedenine sarılırken çevresindeki kadınlar ağıt yakar. Öfke ve çaresizlik içinde atına binen Boston, Bazarbay'ın izini sürer ve onu öldürür. Böylece Kenceş'in ölümünün ardından yaşadığı büyük acı, Bazarbay'a yönelik intikam duygusuna dönüşür.

Boston'un Kıyameti Boston bir anda korkunç bir gerçeği kavrar: Bütün dünyası kendi içinde taşıdığı insanlardan ve şeylerden oluşmuştur; Kenceş, Akbara, dağlar, hatta Ernazar ve Bazarbay bile bu dünyanın bir parçasıdır. Şimdi Kenceş öldüğüne göre, onun dünyası da sona ermiştir.

Kendi oğlunun ölümüne yol açtığını düşünmenin ağırlığı altında ezilen Boston, ıssız yolda durur ve Donkukluk'un boynuna kapanarak ağlar. Sonunda atını serbest bırakır ve ona veda eder. Artık yapayalnız kalan Boston, Isık Göl'ün mavi kayalıklarına doğru yürür. Gölün derinliklerine girip her şeye son vermek ile yaşamaya devam edecek gücü kendinde bulmak arasında bocalar.

KARAKTER ANALİZİ

Akbara

Akbara, güçlü, vahşi, özgür ve gerektiğinde tehlikeli bir dişi kurttur. Isık Göl bölgesindeki yöre halkı, Akbara ve Taşçaynar'a bu adları vermiştir. Dağ kurtlarından farklı olarak bozkırlarda yaşayan bu iki kurt, Isık Göl bölgesinde birçok zorluğun üstesinden gelerek hayatta kalmıştır. Akbara'nın parlak mavi gözleri ve sırtındaki beyazımsı-mavi tüyleri ona dikkat çekici, neredeyse büyümlü bir görünüm kazandırır. Bu özellikleri nedeniyle yöre halkı ona "Ak Jal" veya "Ak Dalı" adlarını vermiştir. Bu adlar "Beyaz Kürk" veya "Beyaz Sırt" anlamına gelir ve zamanla Akbarı, ardından Akbara biçimine dönüşmüştür. Taşçaynar'ın adı ise "taşı bile çiğneyebilecek kadar güçlü kurt" anlamına gelir. Akbara, eşi Taşçaynar ile birlikte doğanın güçlü ve ön-görülemez yönünü temsil eder. İnsanların doğaya müdahalesi, onun ve eşinin yaşamını sürekli tehdit eder.

Koruyucu Akbara, özellikle yavrularına karşı son derece koruyucudur. Yavruları avcılar tarafından öldürüldüğünde, doğal yaşam alanları yok edildiğinde veya insanlar tarafından çalındığında onları aramaktan hiçbir zaman vazgeçmez. Yavrularını geri almak için tehlikeleri göze alır. Ailesini korumak için insanlarla karşı karşıya gelir. Bu yönüyle sadık, kararlı ve fedakâr bir annedir.

Güçlü Akbara, hem fiziksel hem de ruhsal açıdan güçlüdür. Yavrularını defalarca kaybetmesine ve sürekli tehditlerle karşılaşmasına rağmen mücadele etmeyi sürdürür. İnsanlarla karşı karşıya gelir, yavrularını çalanların izini sürer ve onları korumak için cesaretle hareket eder. Dayanıklılığı, kararlılığı ve annelik içgüdüleri onun güçlü karakterini ortaya koyar.

Duyarlı Akbara, kaybettiği yavrularına karşı derin bir yas ve özlem duyar. Tehlikeyi ve insanların oluşturduğu tehdidi güçlü biçimde hisseder. Duyarlılığı yalnızca kendi yavrularıyla sınırlı değildir. Kenceş'i kendi yavrularından biri sanarak ona karşı şefkat ve koruma gösterir. Bu davranışları, onun içgüdüsel, sevecen ve koruyucu yönünü ortaya koyar.

Cesur Akbara, karşılaştığı tehlikelere rağmen geri adım atmıyan cesur bir karakterdir. İnsanların sürekli müdahalesi, avcılarının saldırıları ve yavrularının kaybı onu yıldırmaz. Yavrularını korumak ve çalınan yavrularının izini bulmak için insanların peşine düşer ve kendi yaşamını tehlikeye atar. Taşçaynar'ın

ölümünden sonra da tek başına mücadele etmeyi sürdürür. Kenceş'i taşıdığı sırada Boston'un silahlı müdahalesine rağmen yoluna devam etmesi de onun kararlılığını ve cesaretini gösterir. Akbara'nın cesareti, özellikle annelik içgüdüleriyle birleştiğinde daha belirgin hâle gelir.

Sadık Akbara, ailesine ve özellikle Taşçaynar'a karşı güçlü bir bağlılık gösteren sadık bir karakterdir. Taşçaynar'la birlikte yaşadığı hayatı ve yavrularını kaybettikten sonra bile onlara duyduğu bağlılığını korur. Eşinin ölümünden sonra uzun süre yas tutar ve yalnız başına yaşamaya devam eder. Yavrularının her birini kaybetmesine rağmen onları unutmaz; çalınan yavrularının izini sürer ve onları bulma umudunu kaybetmez. Geceleri Boston'un evinin çevresinde dolaşması, yavrularına duyduğu bağlılığın ve onları yeniden bulma arzusunun en belirgin göstergelerinden biridir.

Avdiy

Avdiy, romanın başkahramanlarından biridir. Daha önce ilahiyat okulunda öğrenim görmüş, ancak inanç konusundaki alışılmışın dışındaki düşünceleri nedeniyle okuldan uzaklaştırılmıştır. Daha sonra bir gençlik gazetesinde çalışmaya başlayan Avdiy, vaiz, ahlakçı ve iyiliği savunan bir karakter olarak öne çıkar. İnga Fyodorovna'ya âşık olur ve onun uyuşturucuyla mücadele konusundaki çalışmalarına ilgi duyar. Uyuşturucu kullanımına ve savunmasız saygaların öldürülmesine karşı çıkar. İnsanların acılarını azaltmaya ve iyiliği yaymaya çalışırken ağır bedeller öder. Uyuşturucu kuryeleri tarafından dövülür, hareket hâlindeki trenden atılır ve sonunda kaçak avcılarla karşı karşıya geldiğinde öldürülür. Hümanist ve İsa'nın öğretilerine bağlı bir karakter olarak Avdiy, cesaret, inanç ve merhamet yoluyla insanlara doğru yolu göstermeye çalışır.

Merhametli Avdiy, insanların ve diğer canlıların yaşadığı acılara karşı duyarlı ve merhametlidir. Uyuşturucu kullanan gençleri yalnızca suçlu olarak görmez; onların bağımlılıktan kurtulabileceğine inanır ve onlara yardım etmeye çalışır. Saygaların acımasızca öldürülmesine de karşı çıkar ve savunmasız hayvanların korunması gerektiğini düşünür. Bu nedenle uyuşturucu kuryeleri ve kaçak avcılarla karşı karşıya gelmekten çekinmez. Başkalarının acısını azaltmak için kendi güvenliğini tehlikeye atması, onun insancıl ve fedakâr yönünü gösterir.

Yalnız Avdiy, düşünceleri ve inanç anlayışı nedeniyle toplumdan uzaklaşmış yalnız bir karakterdir. İlahiyat okulundan atılması onu eski çevresinden koparır. Annesini küçük yaşta kaybetmesi de yalnızlık duygusunu derinleştirir. Kazakistan'da yaşayan İnga'ya duyduğu ve karşılık bulmakta zorlanan aşk, duygusal yalnızlığını daha da artırır. İnga'dan aldığı mektuplar bir süre için bu yalnızlığı hafifletir ve aralarında bir bağ kurulmasını sağlar. Ancak Avdiy'nin düşünceleri ve yaşam biçimi, onu çevresindeki insanlardan giderek uzaklaştırır.

Zeki Avdiy, insanları ve olayları dikkatle gözlemleyen, düşüncelerini sorgulayan ve karşılaştığı sorunların nedenlerini anlamaya çalışan zeki bir karakterdir. Doğru ile yanlış arasındaki ayrımı kendi vicdanı ve düşünceleri doğrultusunda değerlendirmeye çalışır. Dinî kuralları olduğu gibi kabul etmek yerine onların anlamını sorgulaması, bağımsız düşündüğünü gösterir. Uyuşturucu kuryeleriyle yaptığı yolculuk sırasında onların davranışlarını, korkularını ve çaresizliklerini anlamaya çalışır. Gözlem yeteneği, insanların davranışlarının ardındaki nedenleri fark etmesine yardımcı olur.

Cesur Avdiy, inandığı doğruları savunurken büyük tehlikeleri göze alan cesur bir karakterdir. Uyuşturucu kuryelerinin arasına girerek onların yaşamını ve uyuşturucu ticaretinin nasıl yürütüldüğünü araştırır. Tehlikeli insanlarla birlikte olmasına rağmen geri çekilmez. Trende uyuşturucu kullanmayı reddettiği için dövülür ve hareket hâlindeki trenden atılır. Saygaların acımasızca öldürülmesine tanık olduğunda da avcılarla karşı karşıya çıkar ve onları durdurmaya çalışır. Sonunda hayatını kaybetmesine rağmen inandığı değerlerden vazgeçmez.

İdealist Avdiy, insanların daha iyi ve daha ahlaklı bir yaşam sürebileceğine inanan idealist bir karakterdir. Uyuşturucu kullanan gençlerin değişebileceğini düşünür ve onları yalnızca suçlamak yerine doğru yolu göstermeye çalışır. İncanın insanı iyiliğe yöneltmesi gerektiğine inanır ve bu nedenle dinî kuralları sorgular. Gerçek incanın özgür düşünceyle bağdaşması gerektiğini savunur. Çevresindeki insanların ilgisizliği ve düşmanlığı onu hayal kırıklığına uğratsa da düşüncelerinden vazgeçmez. İyiliğin insan davranışlarının temelinde olması gerektiğine inanarak mücadelesini sürdürür.

Boston

Boston, köyün en iyi çobanı ve ilkelerinden ödün vermeyen bir adamdır. Hayatındaki trajediler ve haksızlıklar karşısında görev duygusunu ve ahlaki değerlerini korumaya çalışır. Ernazar'ın ölümü, Bazarbay'ın neden olduğu kurt saldırıları ve yaşadığı kişisel kayıplar onu derinden etkiler. Oğlunun ölümünden sonra Bazarbay'dan intikam alması, yaşadığı acının onu nasıl değiştirdiğini gösterir. Boston, sert yaşam koşulları içinde dayanıklılığı, sorumluluk duygusu ve doğru bildiğini savunma kararlılığıyla öne çıkar.

Dürüst Boston, davranışlarında dürüstlüğü ve doğruluğu temel alır. Düşüncelerini açıkça dile getirir ve doğru olduğuna inandığı şeyleri, kendisine sorun çıkarabilecek olsa bile savunur. Çobanları için sürekli kullanılacak otlaklar oluşturulmasını ister ve bu düşüncesini yerel halkın ve parti görevlilerinin karşı çıkmasına rağmen savunur. Onun için önemli olan yalnızca kurallara uymak değil, alınan kararların hayvanlar, toprak ve çalışanlar açısından gerçekten işe yarayıp yaramadığıdır. Bu nedenle haksız bulduğu suçlamaları kabul etmez ve sorunların açıkça değerlendirilmesini ister.

Merhametli Boston, hem insanlara hem de hayvanlara karşı merhametli ve duyarlı bir karakterdir. Bazarbay'ın kurt yavrularını çalmasının ardından Akbara'nın kendi ailesinin peşine düştüğünü anlar ve onun yaşadığı acıyı kavramaya çalışır. Yavruların geri alınması gerektiğini düşünür ve onları korumaya çalışır. Masumların zarar görmesine karşı duyarlıdır ve sorumluluk alarak onları korumayı önemser. Bu yönüyle Boston, doğa ile insan arasındaki çatışmada yalnızca kendi çıkarlarını gözetmeyen, hayvanların yaşadığı acıyı da dikkate alan bir karakterdir.

Ailesine Bağlı Boston, ailesine ve özellikle oğlu Kenceş'e güçlü bir sevgi ve bağlılık duyar. Kenceş, Ernazar'ın dul eşi Gülümkan'dan dünyaya gelir. Boston, Ernazar'ın ölümünden sonra Gülümkan'la evlenir ve Kenceş'i kendi oğlu gibi büyütür. Ailesinin güvenliği ve huzuru onun için büyük önem taşır. Ancak Bazarbay'ın kurt yavrularını çalmasıyla başlayan olaylar bu huzuru bozar. Boston'un Taşçaynar'ı öldürmesinin ardından Akbara'nın Kenceş'i kaçırması ve Boston'un ateş ettiği sırada oğlunun ölmesi, onun hayatındaki en büyük yıkıma dönüşür.

İlkeli Boston, doğru olduğuna inandığı şeylerden vazgeçmeyen ilkeli bir karakterdir. Yetkililerle karşı karşıya geldiğinde bile düşüncelerini savunur. Parti örgütleyicisi Koçkorbayev, Ernazar'ın ölümünden ve kurt yavrularının kaybolmasından Boston'u sorumlu tutar. Boston ise bu suçlamaları kabul etmez ve sorunların gerçek koşullar dikkate alınarak değerlendirilmesini ister. Otlakların aşırı kullanıldığını, koyun sayısının fazla olduğunu ve çalışanların ağır koşullar altında bulunduğunu dile getirir. Katı kurallardan çok sağduyu ve uygulanabilir çözümlere önem verir.

Sorumlu Boston, yaptığı iş ve üstlendiği görevler konusunda sorumluluk sahibi, çalışkan ve kararlı bir çobandır. Sürünün, otlakların ve çalışanların durumunu yakından takip eder. Köydeki sorunların çözülmesi için yalnızca şikâyet etmekle kalmaz, uygulanabilir öneriler de sunar. Çobanları için daha uygun otlaklar istemesi, onun hem hayvanların hem de çalışanların koşullarını düşündüğünü gösterir. Ernazar'ın ölümünden sonra ailesine sahip çıkması da sorumluluk duygusunun bir başka göstergesidir.

Dayanıklı Boston, art arda yaşadığı ağır kayıplara rağmen yaşamını ve sorumluluklarını sürdürmeye çalışan dayanıklı bir karakterdir. Ernazar'ın ölümü, kurtlarla yaşanan çatışmalar ve oğlunun trajik biçimde hayatını kaybetmesi onu derinden sarsar. Buna rağmen görevlerini bırakmaz. Ancak Kenceş'in ölümünden sonra yaşadığı suçluluk ve acı, dayanıklılığının sınırına ulaşmasına neden olur. Donkuluk'u serbest bırakıp Isık Göl'e doğru yürüdüğü son bölümde Boston'un hem fiziksel hem de ruhsal olarak tamamen yalnız kaldığı görülür.

Kararlı Boston, inandığı düşünceleri gerçekleştirmek konusunda kararlı davranır. Çobanları için sürekli kullanılacak otlaklar oluşturulması gerektiğini savunur ve bu konuda yerel halkın ve parti görevlilerinin karşı çıkmasına rağmen geri adım atmaz. Aynı kararlılık, işini yürütürken ve sürüsünü korurken de görülür. Bazarbay'ın davranışları ve kurtların saldırıları karşısında ailesini ve hayvanlarını korumaya çalışır. Ancak bu kararlılık, yaşadığı trajediler sonucunda intikam duygusuyla birleşerek Bazarbay'ı öldürmesine kadar uzanır.

Bazarbay

Bazarbay, romanda olayların gelişimini olumsuz yönde etkileyen başlıca karışık karakterlerden biridir. Köyde sorun çıkaran ve içkiye düşkün biri olarak hem insanlara hem de hayvanlara zarar verir. Kendi çıkarlarını başkalarının güvenliği ve huzurunun önünde tutar. Akbara'nın yavrularını çalarak onları satmak istemesi, bencil ve sorumsuz yönünü ortaya koyar. Yaptıklarının sonuçlarını düşünmez ve çevresindeki insanların yaşadığı sorunları önemsemez. Boston'la yaşadığı anlaşmazlıklar ve kurt yavrularını çalması, Akbara'nın insanlara karşı öfkesinin artmasına ve olayların giderek trajik bir hâl almasına neden olur.

Bencil Bazarbay, kendi çıkarlarını her şeyin üzerinde tutan bencil bir karakterdir. Akbara'nın yavrularını, onların annesinden koparılmasının yaratacağı acıyı düşünmeden çalar ve bunları satarak para kazanmayı amaçlar. Daha sonra kazandığı parayı içkiye harcar. Yaptıklarının kurtlar, Boston'un ailesi ve çevresindeki insanlar üzerindeki etkisini önemsemez. Onun için kendi isteği ve çıkarı, başkalarının zarar görmesinden daha önemlidir.

Sorumsuz Bazarbay, davranışlarının sonuçlarını düşünmeyen ve sorumluluk almayan biridir. Kurt yavrularını çaldığında bunun Akbara'nın tepkisine ve Boston'un ailesinin tehlikeye girmesine yol açabileceğini önemsemez. Boston ondan yavruları geri vermesini istediğinde de yaşananların ciddiyetini kabul etmez ve geri adım atmaz. Kendi davranışlarının yol açtığı sorunları düzeltmek yerine bunları görmezden gelir. İçkiye düşkünlüğü ve düşünmeden hareket etmesi de sorumsuz kişiliğini güçlendirir.

Kıskanç Bazarbay, Boston'a karşı kıskançlık ve kırgınlık besleyen bir karakterdir. Boston'un toplumdaki saygınlığını, çalışkanlığını ve ahlaki duruşunu kabullenemez. Dağ geçidindeki kazada Ernazar'ın ölümünden Boston'u sorumlu tutar ve onu suçlar. Boston'un Gülümkan'la evlenmesini de eleştirir. Boston'un çevresindeki insanlar tarafından saygı görmesi, Bazarbay'ın öfkesini ve kıskançlığını artırır. Bu duygular, Boston'la arasındaki düşmanlığın derinleşmesine katkıda bulunur.

İçkici Bazarbay'ın yaşamında içki önemli bir yer tutar. Kurt yavrularını çalmasının temel amaçlarından biri onları satarak içki parası elde etmektir. Eline geçen parayı da içkiye harcar. İçki, onun düşünmeden hareket etmesine ve çevresindeki insanlarla sorun yaşamasına neden olur. Yaşadığı olaylar karşısında sorumluluk almak veya davranışlarının sonuçlarını değerlendirmek yerine çoğu zaman içkiye yönelir. Bu yönüyle Bazarbay, kendi yaşamını ve çevresindekilerin huzurunu olumsuz etkileyen bir karakterdir.

Alaycı Bazarbay, özellikle Boston'a karşı küçümseyici ve alaycı bir tavır sergiler. Boston'un yaşadığı sorunları ve acıları ciddiye almak yerine onunla alay eder. Dağ geçidindeki kazada Ernazar'ın ölümünden Boston'u sorumlu tutarken de bu tavrını sürdürür. Boston'un Gülümkan'la evlenmesini eleştirmesi, onun başkalarının özel hayatına karşı da saygısız davranabildiğini gösterir. Alaycı tavrı, Boston'la arasındaki gerginliği artırır ve iki karakter arasındaki düşmanlığın daha da belirginleşmesine yol açar.

Güvenilmez Bazarbay, davranışları ve verdiği kararlar nedeniyle güvenilemeyen bir karakterdir. Kendi çıkarları doğrultusunda hareket ettiği için çevresindeki insanların güvenini önemsemez. Kurt yavrularını gizlice alıp götürmesi ve Boston'un onları geri verme isteğini reddetmesi, onun güvenilmezliğini açıkça gösterir. İnsanlarla ilişkilerinde dürüst ve sorumlu davranmadığı için çevresinde sürekli sorun yaratır. Özellikle Boston'la yaşadığı çatışmalarda verdiği tepkiler, onun güvenilir bir kişi olmadığını ortaya koyar.

TEMALAR

Toplum:

Uyuşturucu Bağımlılığı

Aytmatov, *Dişi Kurdun Rüyalari* romanında uyuşturucu bağımlılığı sorununu önemli bir toplumsal mesele olarak ele alır. Romanda uyuşturucu toplayan gençlerin yaşamı üzerinden bağımlılığın insanları nasıl değiştirdiği gösterilir. Çekingin ve iyi kalpli Lenka ile yirmi yaşındaki Petrukha, kenevir toplama işine girerek bu çevrenin içine sürüklenir. Her ikisi de dünyaya karşı öfke duymaya başlamış ve mümkün olduğunca fazla kenevir toplayarak para kazanmayı amaçlamıştır.

Uyuşturucu toplayıcıları arasında lidere mutlak itaat üzerine kurulu yazılı olmayan bir düzen vardır. Grishan bu düzenin başındaki kişidir. Kendisi uyuşturucu kullanmamasına rağmen bağımlı insanların durumundan yararlanır ve onların emeği üzerinden kazanç sağlar. Böylece Grishan, gençleri uyuşturucu çevresine çeken ve onların bağımlılığından çıkar sağlayan kişileri temsil eder. Lenka ise bağımlılığın içine düşmüş gençlerin durumunu yansıtır.

Avdiy, uyuşturucu bağımlılarının kurtarılabilceğine inanır. Ancak yaşadığı deneyimler, bunun ne kadar zor olduğunu anlamasını sağlar. Bağımlılıktan kurtulabilenlerin az olduğunu ve bunun güçlü bir irade gerektirdiğini görür. Daha sonra polis merkezinde yakalanan uyuşturucu toplayıcılarını gördüğünde Grishan'ın aralarında olmadığını fark eder. Böylece uyuşturucu düzeninden yararlanan asıl kişinin, sonuçlarla yüzleşen gençlerden farklı bir konumda olduğu görülür.

Romanda gençlerin aile geçmişleri de dikkat çekici biçimde verilir. Petrukha'nın annesi ağır içki içerken Lenka annesini hiç tanımamış ve bebekken yetimhaneye gönderilmiştir. Lenka'yı evlat edinen aile de yıllar sonra dağılmıştır. Çevrelerindeki yetişkinlerin önemli bir kısmının ağır içki kullanması, gençlerin içinde bulunduğu sorunlu ortamı gösterir. Böylece uyuşturucu bağımlılığı, yalnızca bireysel bir sorun olarak değil, gençlerin yaşam koşullarıyla birlikte ele alınır.

Örnek Sahne: Yirmi yaşındaki Petrukha'nın annesi ağır içki içer. On altı yaşındaki Lenka ise annesini hiç tanımamış ve bebekken yetimhaneye gönderilmiştir. Onu evlat edinen ailenin de beş yıl sonra dağılması, Lenka'nın yaşamındaki istikrarsızlığı artırır. Petrukha ve Lenka'nın çevresindeki yetişkinlerin çoğunun ağır içki kullanması, iki gencin uyuşturucu çevresine sürüklenmeden önce içinde bulundukları zor yaşam koşullarını gösterir.

İliskiler:

Annelik

Rus edebiyatında kurtlar çoğu zaman tehlikeli ve kötü varlıklar olarak görülür. Ancak Aytmatov, *Dişi Kurdu Rüyaları* romanında Akbara'yı bu geleneksel görüntüden farklı biçimde ele alır. Akbara, eski Türk ve Kırgız anlatılarındaki dişi kurt imgesini hatırlatır. Bu anlatılarda kurt, yaşamın ve soyun devamlılığıyla ilişkilendirilir. Romanda da Akbara yalnızca bir hayvan değil, annelik, sevgi ve yavrularına bağlılığın güçlü bir temsilidir.

Akbara'nın temel amacı yavrularını büyötmek ve korumaktır. Ancak üç ayrı yavru grubunu insanların müdahalesi nedeniyle kaybeder. Sayga avı sırasında yavrularından biri ölür; sazlıkların yakılmasıyla yuvası yok edilir ve iki yavrusunu kaybeder; daha sonra Bazarbay yavrularını çalar. Bu olaylar Akbara'nın yaşamını ve davranışlarını değiştirir. Yavrularını kaybetmesine rağmen onları aramaktan vazgeçmez. Yaşadığı kayıpları hatırlaması, onun güçlü bir hafızaya ve derin bir duygusal dünyaya sahip olduğunu gösterir.

Akbara'nın anneliği, yavrularını henüz doğmadan hissettiği sahnede de belirginleşir. Karnındaki yavruların hareketlerini hisseder ve onların da çevresindeki tehlikeyi sezdiği anlatılır. Böylece annelik, yalnızca doğumdan sonra başlayan bir ilişki değil, anne ile yavru arasındaki daha derin bir bağ olarak gösterilir.

Akbara, yavrularını kaybettiğinde geceleri Boru-Ana'ya, yani kurtların mitolojik anasına, seslenerek acısını dile getirir. Dağlarda uluyarak yavrularını kaybetmenin üzüntüsünü Boru-Ana ile paylaşır. Bu sahnelerde Akbara'nın uluması, sıradan bir hayvan sesi olmaktan çıkar ve yavrularını kaybetmiş bir annenin ağırına dönüşür. Boru-Ana figürü, Akbara'nın kişisel acısını daha eski bir kurt inancıyla ilişkilendirirken, onun annelik duygusuna mitolojik bir boyut kazandırır. Böylece Aytmatov, Akbara'nın yaşadığı kaybı yalnızca bireysel bir trajedi olarak değil, yaşamı ve anneliği tehdit eden insan müdahalesinin daha geniş bir sembolü olarak sunar.

Örnek Sahne: Dağların sessizliğinde Akbara, karnındaki yavruların hafif hareketlerini hisseder. Daha önce gençken yakaladığı bir tavşanın karnında da benzer küçük hareketler fark etmiş ve görünmeyen yaşam karşısında şaşırmişti. Şimdi aynı yaşam kendi bedeninde büyümektedir. Yavrularının doğmasına birkaç hafta kalmıştır. Akbara çevresindeki tehlikeyi ve korkuyu hissederken, henüz doğmamış yavruları da onun bedenindeki hareketlerle bu korkuya tepki verir. Bu sahne, annelik bağının yavrular doğmadan önce başladığını ve Akbara'nın korku, sevgi ve koruma duygularının yavrularıyla paylaşıldığını gösterir.

Dostluk: Fedakârlık

Ernazar'ın ölümü, romanda dostluk ve fedakârlık temalarını belirginleştiren önemli bir olaydır. Boston ve Ernazar üç yıl boyunca birlikte çalışmış, sürülerin bakımında birbirlerine güvenmişlerdir. Ernazar, Boston'un çalışkanlığına ve adalet anlayışına saygı duyar. Aralarındaki ilişki yalnızca iş arkadaşlığına değil, güçlü bir dostluğa dayanır.

Ala-Mongu geçidinde Ernazar'ın buz yarığına düşmesiyle Boston büyük bir tehlikeyle karşı karşıya kalır. Arkadaşını kurtarmak için zorlu dağ koşullarında yardım arar ve kurtarma ekibini olay yerine götürür. Kendi güvenliğini düşünmeden hareket etmesi, Ernazar'a duyduğu bağlılığın ve dostluğu için gösterdiği fedakârlığın açık bir göstergesidir. Ancak bütün çabalara rağmen Ernazar'ın cesedine ulaşamaz. Boston, arkadaşını kurtaramamanın acısını uzun süre taşır.

Ernazar'ın ölümü Boston'un sonraki yaşamını da etkiler. Aylar sonra Boston'un ilk eşi Arzygul, ölüm döşeğinde ondan Gülümkan'la evlenmesini vasiyet eder. Bu istek, Ernazar'ın ölümünden sonra Boston ile Gülümkan'ın yollarının birleşmesine neden olur. Böylece Ernazar'ın hatırası, Boston'un hayatında yalnızca geçmişte yaşanmış bir olay olarak kalmaz; sonraki kararlarını da etkileyen bir unsura dönüşür.

Ernazar'ın ölümü aynı zamanda insanın doğa karşısındaki sınırlılığını ortaya koyar. Ala-Mongu geçidi, Boston'un bütün çabasına rağmen kontrol edemediği güçlü ve tehlikeli bir doğal ortamdır. Bu olay, insanın iradesi ve cesareti ne kadar güçlü olursa olsun, doğanın karşısında her zaman sınırlı olduğunu gösterir. Ernazar'ın kaybı böylece hem kişisel bir trajedi hem de dostluğun, fedakârlığın ve insanın kırılabilirliğinin göstergesi hâline gelir.

Örnek Sahne: Ernazar, Ala-Mongu geçidinde buzlu yamaçtan kayarak derin bir buz yarığına düşer. Boston onu kurtarmak için hemen peşinden koşar, ancak kar, buz ve kayalar ilerlemesini zorlaştırır. Gece yarısı Berik çiftliğine ulaşarak yardım ister. Kurtarma ekibi geldiğinde Ernazar'ın yerini bulur, fakat bedenini yarıktan çıkaramaz. Boston daha sonra dağa dönerek dostuna veda eder. Bu sahne, Boston'un Ernazar'a bağlılığını ve bir insanın sevdiği kişiyi kurtarmak için gösterdiği çaresiz çabayı ortaya koyar.

Hayat Devreleri

Çocukluk: Masumiyet ve İnsan Şiddetinin Sonuçları

Dişi Kurdun Rüyaları romanında Kenceş'in ölümü, masumiyetin insanların ve doğanın çatışması karşısında nasıl zarar gördüğünü gösteren en trajik olaylardan biridir. Kenceş, yetişkinlerin dünyasındaki çıkar mücadelelerinden ve düşmanlıklardan habersiz, ailesiyle birlikte yaşayan küçük bir çocuktur. Onun yaşadığı felaket, kendi yaptığı bir davranışın sonucu değildir. Tam tersine, daha önce başlayan olayların giderek büyümesiyle ortaya çıkar.

Olayların başlangıcında Bazarbay'ın Akbara ve Taşçaynar'ın yavrularını çalması vardır. Yavrularını kaybeden Akbara, onların izini sürerken insanlara karşı giderek daha saldırgan hâle gelir. Daha sonra Taşçaynar öldürülür ve Akbara tamamen yalnız kalır. Bu kayıplar onun davranışlarını değiştirir. Kenceş'i gördüğünde ise onu kendi yavrularından biri sanarak yanına alır ve dağlara doğru götürür.

Boston oğlunu kurtarmak için Akbara'nın peşinden gider. Onu durdurmak amacıyla ateş ettiğinde kurşun Kenceş'e isabet eder. Böylece Boston'un oğlunu koruma çabası, en büyük korkusunun gerçekleşmesine dönüşür. Kenceş'in ölümü yalnızca Boston'un kişisel trajedisi değildir; romandaki bütün olayların birbirine bağlandığı noktadır.

Aytmatov bu olayla kötülüğün sonuçlarının yalnızca onu yapan kişileri etkilemediğini gösterir. Bazarbay'ın bencilliği, insanların kurtlara uyguladığı şiddet ve Boston'un yaşadığı çatışmalar sonunda savunmasız bir çocuğun ölümüne yol açar. Kenceş bu nedenle romanda masumiyetin simgesidir. Onun ölümü, insanın doğaya ve diğer insanlara verdiği zararın en ağır bedelinin çoğu zaman hiçbir suçu olmayanlara ödetilebileceğini gösterir.

Örnek Sahne: Kenceş evin çevresinde oynarken annesi Gülümkan ailesi için çay hazırlar, Boston ise günlük işleriyle ilgilenir. Çocuğun neşeli ve güvenli yaşamı, Akbara'nın sessizce yaklaşmasıyla bir anda değişir. Akbara onu yavrularından biri sanarak sırtına alıp dağlara götürür. Böylece sıradan bir çocukluk anı, yetişkinlerin yarattığı çatışmanın içine dönüşür.

Ölüm: Dünyanın Sonu

Dişi Kurdun Rüyalari, Aytmatov'un en karanlık romanlarından biridir. Ölüm teması romanda insan ve hayvanların yaşadığı trajediler üzerinden işlenirken, doğadaki bazı unsurlar da yaklaşan felaketleri hissettirir. Bunlardan biri çaylaklardır. Slav mitolojisinde çaylak ve doğan gibi yırtıcı kuşlar ölüm, karanlık ve ürkütücü güçlerle ilişkilendirilir. Romanda çaylakların görülmesi de bazı önemli olayların öncesinde ortaya çıkar ve yaklaşan trajediyi sezdirenen bir görüntü oluşturur.

Akbara ve Taşçaynar'ın bir insanla ilk karşılaşması bu açıdan önemlidir. Moyunkum'daki kenevir tarlalarında gerçekleşen bu karşılaşmada beyaz kuyruklu çaylaklar da görülür. Kurtlar burada Avdiy Kalistratov ile karşılaşır. O sırada bunun ileride yaşanacak olayları nasıl etkileyeceği bilinmez. Ancak anlatıcı, bu karşılaşmanın gelecekteki olayları haber veren bir anlam taşıyabileceğini özellikle vurgular. Böylece çaylaklar, kurtlarla insanın yollarının kesiştiği ve trajik olayların başladığı anın dikkat çekici bir parçası olur.

Ölüm sahnelerinde gece ve ay ışığı da önemli bir yer tutar. Karanlık, eski inanışlarda bilinmeyen ve tehlikeli olanla ilişkilendirilmiştir. Ay ise karanlığın içinde görünen, insanın dikkatini çeken güçlü bir görüntüdür. Eski Avesta mitlerinde ayın karanlıkta insanlara ışığı ve yolu göstermesi, ona ölüm karşısında farklı bir anlam kazandırır. Romanda da ay, ölümün kendisinden çok, ölüm anının sessiz ve ağır atmosferini güçlendirir.

Örnek Sahne: Avdiy'nin öldürüldüğü gece büyük bir dolunay vardır. Ay, yarı karla kaplı bozkırın üzerinde yükselirken Avdiy onu çadırın açıklığından görür. Ölümünün yaklaştığını anlayan Avdiy, ayın büyük ve yuvarlak yüzüne bakar. Yaşadığı acı yüzüne yansır. Son saatlerinin geldiğini hisseden Avdiy, "Yüce Allah'a şükürler olsun" diyerek yaklaşan ölümü karşısında inancına sığınır. Bu sahnede ay, Avdiy'nin ölümüne sessizce eşlik eden ve sahnenin karanlık atmosferini güçlendiren bir görüntü olarak öne çıkar.

Yaşam: Hayatta Kalma

Dişi Kurdun Rüyalari romanında hayatta kalma, fiziksel dayanıklılığın yanı sıra içgüdü, cesaret ve ahlaki kararlılıkla ilişkilendirilir. Bazarbay, kendi çıkarlarını başkalarının ve hayvanların yaşamından üstün tutarak bunun olumsuz bir karşılığını temsil eder. Kurt yavrularını para ve içki uğruna çalması, onun yaşam mücadelesini vicdan ve sorumluluktan uzaklaştırır.

Akbara ve Taşçaynar ise doğadaki hayatta kalma mücadelesinin en güçlü örneklerindendir. Açlık, yorgunluk, insan müdahalesi ve yavrularını kaybetme gibi ağır koşullara rağmen yaşamalarını sürdürmeye çalışırlar. Özellikle yavrularının peşinden gitmeleri, hayatta kalma içgüdüünün annelik ve ebeveynlik duygusuyla birleştiğini gösterir. Onların mücadelesinde yalnızca kendilerini koruma değil, soylarını sürdürme çabası da vardır.

Boston'un hayatta kalma mücadelesi hem doğayla hem de insanlarla yaşadığı çatışmalar içinde şekillenir. Dağlarda zorlu koşullara dayanır, sürüsünü ve ailesini korumaya çalışır. Bunun yanında bürokratik engellere ve Bazarbay'ın davranışlarına karşı çıkar. Sorumluluk duygusu ve doğru bildiğini savunma kararlılığı, onun yaşam mücadelesinin önemli parçalarıdır. Ancak oğlunun ölümünden sonra yaşadığı ağır yıkım, dayanıklılığının sınırlarını ortaya çıkarır.

Avdiy'nin mücadelesi ise daha çok ahlaki ve manevi bir boyut taşır. Dövülmesine, aşağılanmasına ve yalnız bırakılmasına rağmen uyuşturucu ticaretine ve saygaların öldürülmesine karşı çıkmayı sürdürür. Fiziksel olarak hayatta kalamasa da inandığı değerlerden vazgeçmez. Böylece roman, hayatta kalmayı yalnızca yaşamı sürdürmek olarak değil, insanın zor koşullar altında neyi korumayı seçtiği üzerinden de ele alır.

Örnek Sahne: Akbara ve Taşçaynar, Bazarbay'ın yavrularını götürdüğü izi bulduklarında insan kususunu, yulafı ve at izlerini fark eder. Ne olduğunu anlayınca hiç beklemeden izin peşine düşerler. Açlık ve yorgunluğa rağmen ilerlemeyi sürdürürler. Tehlikeyi göze alarak birlikte hareket etmeleri, yavrularını kurtarma içgüdüünün onları nasıl harekete geçirdiğini ve hayatta kalma mücadelesinin aile bağlarıyla nasıl birleştiğini gösterir.

Sembolizm:

Yargılanma

Dişi Kurdun Rüyalari romanında darağacı, yargılanma, hesaplama ve insanın yaptığı seçimlerin sonuçlarıyla karşılaşmasının simgesidir. Rusça *Plakha* kelimesi, suçluların cezalandırıldığı infaz yeri veya darağacını ifade eder. Bu nedenle kelime, yalnızca fiziksel bir ceza alanını değil, suç, ceza ve hesap verme düşüncesini de taşır. Aytmatov romanda bu anlamı genişleterek insanın vicdanı ve sorumluluğu üzerine düşünür.

Romanın İngilizce çevirisindeki *The Place of the Skull* başlığı, Hristiyan geleneğinde İsa'nın çarmıha gerildiği Golgotha'ya gönderme yapar. Golgotha, acı, kurban edilme ve insanın yaptığı seçimlerle yüzleşmesi düşüncelerini çağırıştırır. Kırgızca başlıkta ise kıyamet kavramıyla bağlantılı bir anlam alanı ortaya çıkar. Kıyamet, insanın yaptıklarının hesabını vermesi ve nihai bir hesaplama düşüncesini taşır. Böylece farklı kültürel ve dinî çağrışımlar, romandaki yargılanma ve sorumluluk temasında birleşir.

Aytmatov bu imgeleri belirli bir dinî öğretiyi savunmak için değil, daha geniş bir insanlık sorusunu ortaya koymak için kullanır: İnsan yaptığı kötülüklerin sonuçlarından kaçabilir mi? Romandaki insanlar doğaya zarar verir, başkalarının hayatını kendi çıkarları için kullanır ve sonunda bu davranışların sonuçlarıyla karşılaşır. Bu nedenle darağacı, toplumsal ve hukuki cezanın ötesinde, vicdanın ve ahlaki düzenin sembolü hâline gelir.

Örnek Sahne: Avdiy, uyuşturucu ticaretine ve saygaların öldürülmesine karşı çıktığı için çevresindeki insanlar tarafından cezalandırılır. O, başkalarına zarar veren davranışlara karşı çıkarken kendisi şiddetin hedefi olur. Dövülür, aşağılanır ve sonunda öldürülür. Avdiy'nin ölümü, romandaki yargılanma düşüncesinin çarpıcı bir örneğidir: Ahlaki sorumluluğu savunan kişi cezalandırılırken, başkalarına zarar verenler bir süre kendi yaptıklarının sonuçlarından kaçabilir. Ancak roman, bu kaçışın gerçek bir kurtuluş olmadığını ve insanın eylemlerinin sonuçlarından bütünüyle kaçamayacağını düşündürür.

Sovyet Sistemi: Bürokrasi

Dişi Kurdun Rüyalari romanında Sovyet sistemi, bireyin günlük yaşamını ve çalışma düzenini belirleyen güçlü bir yapı olarak gösterilir. Boston'un devlet çiftliğindeki çalışma koşulları ve otlaklarla ilgili girişimleri, yerel yönetim ile bireysel ihtiyaçlar arasındaki çatışmayı ortaya koyar. Boston, sürülerin aynı otlaklarda aşırı yoğunlaşmasının hem hayvanlara hem de toprağa zarar verdiğini görür ve kalıcı otlaklar oluşturulmasını ister. Ancak yerel halk ve parti yöneticileri, bunun mevcut kurallara aykırı olduğunu düşünerek ona karşı çıkar.

Kochkorbaev gibi parti görevlileri, sorunları somut koşullara göre değerlendirmek yerine yönetmeliklere ve siyasi anlayışa bağlı kalır. Boston ise kuralların yaşamın gerçek ihtiyaçlarıyla uyum sağlaması gerektiğini savunur. Bu nedenle onun bürokrasiyle çatışması yalnızca kişisel bir anlaşmazlık değildir; merkezî kurallar ile yerel gerçeklik arasındaki çelişkiyi gösterir.

Ernazar'ın ölümü de bu bağlamda önem kazanır. Boston ve Ernazar, daha iyi otlaklara ulaşmak için tehlikeli Ala-Mongu geçidine giderler. Doğal koşulların yanı sıra çalışma düzeninin yarattığı baskılar da onların kararlarını etkiler. Ernazar'ın ölümü, insanın hem doğa hem de örgütsel sistem karşısındaki kırılganlığını ortaya çıkarır.

Aytmatov burada Sovyet sistemini yalnızca doğrudan eleştirmekle kalmaz; insanın gerçek ihtiyaçlarının katı kuralların gerisinde bırakılmasının doğurabileceği sonuçları gösterir. Boston'un "pratik çözüm" arayışı, bürokratik düşünceyle karşı karşıya gelir. Bu nedenle roman, sistem ile bireysel vicdan, deneyim ve sağduyu arasındaki gerilimi görünür kılar.

Örnek Sahne: Boston, sürülerin sürekli aynı alanlarda otlatılmasının meralara zarar verdiğini görerek kalıcı otlaklar oluşturulmasını ister. Bunun için Ernazar'la birlikte Ala-Mongu geçidinin ötesindeki yazlık otlakları incelemeye gider. Ancak yerel yöneticiler ve parti görevlileri, onun önerisinin mevcut düzene ve kurallara aykırı olduğunu düşünür. Kochkorbaev, Boston'u kurallara uymamak ve kendi başına hareket etmekle suçlar. Boston ise yalnızca yönetmeliklere bağlı kalmak yerine toprağın, hayvanların ve çobanların gerçek ihtiyaçlarının dikkate alınması gerektiğini savunur. Bu sahne, bireysel sağduyu ile katı bürokratik anlayış arasındaki çatışmayı gösterir.

Ahlak:

İnanç: Vicdan

Dişi Kurdun Rüyalari romanında inanç, yalnızca dinî kurallara bağlılık olarak değil, insanın vicdanı ve ahlaki sorumluluğu üzerinden ele alınır. Avdiy'nin yaşamında inanç önemli bir yere sahiptir. İlahiyat okullarında eğitim görmüş olmasına rağmen dinî kuralları sorgular ve gerçek inancın insanı iyiliğe yöneltmesi gerektiğine inanır. Ona göre inanmak, yalnızca belirli kurallara uymak değil, doğru bildiği değerleri yaşamında savunmaktır.

Avdiy'nin İsa'ya ilişkin düşünceleri bu anlayışın temelini oluşturur. İsa'nın insanlara iyilik, sevgi ve ahlaki sorumluluk yolunu gösterdiğini düşünür. Kendi yaşamında da bu değerlere bağlı kalmaya çalışır. Uyuşturucu kullanan gençleri kurtarmaya çalışması ve saygıların öldürülmesine karşı çıkması, inancının davranışlarına yansıdığını gösterir. Başkalarının acısına kayıtsız kalmak yerine onları korumaya çalışır.

Avdiy'nin inancı, özellikle zor anlarda daha belirgin hâle gelir. Uyuşturucu kuryeleri tarafından dövüldüğünde, trenden atıldığında ve ölümle karşı karşıya kaldığında düşüncelerinden vazgeçmez. İsa'nın Pilatus karşısındaki duruşunu kendi yaşamıyla ilişkilendirir ve insanın baskı karşısında vicdanını koruması gerektiğine inanır. Bu nedenle inanç, romanda kişinin zor koşullar altında bile ahlaki değerlerinden vazgeçmemesiyle ilişkilendirilir.

Aytmatov, Hristiyanlık ve İslam gibi farklı dinî çağrışımları kullanarak ortak bir insanlık değerine ulaşır. İnanç, romanda insanın iyilik, adalet ve sorumluluk arayışının bir parçasıdır. Bu nedenle gerçek inanç, yalnızca inanmak değil, inandığı değerlerin gereğini yerine getirmek olarak gösterilir.

Örnek Sahne: Avdiy, ölümünden önce İsa'nın Pilatus karşısındaki duruşunu düşünür. İsa'nın baskı ve ölüm karşısında görevinden vazgeçmemesi, Avdiy'nin kendi yaşamını anlamlandırmasına yardımcı olur. Avdiy de karşılaştığı şiddet ve tehditlere rağmen inandığı doğrulardan geri dönmez. Bu sahne, onun için inancın yalnızca düşüncede kalan bir kabul olmadığını; insanın en zor koşullarda bile vicdanına ve doğru bildiklerine bağlı kalması gerektiğini gösterir.

Özgecilik ve Bencillik

Ahlak, *Dişi Kurdun Rüyalari* romanında karakterlerin seçimleri ve davranışları üzerinden işlenir. Aytmato, kişisel çıkarını düşünen kişilerle başkalarının yaşamını ve iyiliğini önemseyen kişiler arasındaki farkı gösterir. Bu karşıtlık yalnızca insanlar arasındaki ilişkilerde değil, insan ile doğa arasındaki ilişkide de görülür. Bir taraf kazanç ve çıkar peşindeyken, diğer taraf yaşamı korumaya ve sorumluluk almaya çalışır.

Avdiy, bu karşıtlığın en belirgin örneklerinden biridir. Uyuşturucu kullanan gençleri kurtarmaya çalışır ve saygıların öldürülmesine karşı çıkar. Bunun karşılığında kendisine zarar verileceğini bilmesine rağmen geri çekilmez. Onun davranışlarında kişisel kazanç beklentisi yoktur. Başkalarının acısını azaltmaya çalışması ve bunun için kendi hayatını tehlikeye atması, özgeciliğini ortaya koyar.

Boston'un davranışlarında da sorumluluk duygusu öne çıkar. Ailesinin yanı sıra sürüsünü ve otlakları korumaya çalışır. Çalışma koşullarının düzeltilmesi için yetkililerle tartışır ve sorunların yalnızca kurallara göre değil, gerçek koşullar dikkate alınarak çözülmesini savunur. Ancak oğlunun ölümünden sonra yaşadığı acı, onun da öfke ve intikam karşısında zorlandığını gösterir.

Bazarbay ise kişisel çıkarın belirleyici olduğu davranışları temsil eder. Kurt yavrularını para kazanmak ve içki almak için çalar. Yavruların annesinden ayrılmasını ve bunun doğuracağı sonuçları önemsemeyiz. Uyuşturucu ticaretindeki kişiler de başkalarının bağımlılığından yararlanarak kazanç sağlar. Böylece roman, bencilliğin yalnızca bireysel bir kusur olmadığını, hem insanlara hem de doğaya zarar veren sonuçlar doğurduğunu gösterir.

Örnek Sahne: Bazarbay, Akbara ve Taşçaynar'ın yavrularını çuvallara doldurup eyerine bağlayarak vadeden uzaklaşır. Yavruları satıp para kazanmayı düşünürken, kurtlar onların kokusunu alır ve izini sürmeye başlar. Bazarbay korkuyla atını hızlandırır ve Boston'un evine ulaşır. Kurtlar evin önünde durur. Bu sahne, Bazarbay'ın kişisel çıkarı ile Akbara ve Taşçaynar'ın yavrularını koruma çabası arasındaki karşıtlığı açık biçimde ortaya koyar.